

1. Viac ako premiér a ministri. K príjmom členov vlády sa platom blíži aj primátor najmenšieho mesta

[18.10.2022; hnonline.sk; Slovensko; 00:00; Jana Šimíčková]

Mzda najvyšších predstaviteľov miest sa ráta na základe viacerých kritérií. Miestni poslanci môžu zákonom stanovený plat zvýšiť až o 60 percent.

Občanov Slovenska už o necelé dva týždne čakajú okrem samosprávnych i komunálne voľby. Rozhodovať v nich budú aj o nových primátoroch. Na Slovensku je ich 141, podľa počtu u nás evidovaných miest. Najmladším sú Nesvady, ktoré štatút mesta získali k 1. januáru 2020.

Najmenším, čo sa týka počtu obyvateľov, sú Dudince, kde bolo ku koncu minulého roka prihlásených 1 365 ľudí. Napriek tomu primátor tohto kúpeľného mestečka Dušan Strieborný priznal vlni príjem z verejnej funkcie vo výške takmer 52-tisíc eur. Platovo sa tak blíži aj k ministrom slovenskej vlády, keď napríklad dnes už bývalý šéf rezortu školstva Branislav Gröhling či jeho exkolegyňa zodpovedaná za justíciu Mária Kolíková zarobili za rok 2021 len niečo menej ako 55-tisíc eur.

Viac ako premiér

Zhruba o 11-tisíc eur viac, teda asi 66-tisíc, si na účet pripísal premiér Eduard Heger. Hoci ide o jedného z troch najvyššie postavených ústavných činiteľov, v príjme ho predbehlo hneď niekoľko primátorov. Vyše 79-tisíc eur priznala hlava Trnavy Peter Bročka či Trenčína **Richard Rybníček**. U ich kolegu z Banskej Bystrice Jána Nosku to bola suma približne 77-tisíc eur, takmer 76-tisíc u Jaroslava Polačka z Košíc. Až za nimi nasleduje bratislavský primátor Matúš Vallo s príjmom vyše 75-tisíc eur.

Nielen hlavní predstavitelia krajských miest sú na tom z finančnej stránky lepšie ako predseda vlády. Hegera v minulom roku s platom vyšším ako 65-tisíc eur dobehli aj primátori Dunajskej Stredy Zoltán Hájoš či Popradu Anton Danko. Len o niečo menej, približne 59-tisíc eur, má v majetkovom priznaní uvedené prvý muž mesta Partizánske Jozef Božík, ktorý tak tromfol hneď ôsmich ministrov. Spolu s ním aj primátor Holíča Zdenko Čambal.

Stanovené zákonom

Uvedené čísla naznačujú, že i platy môžu byť pre kandidátov na primátorov motivačným prvkom k tomu, aby sa uchádzali o priazeň voličov, ktorí sa však pýtajú, či sú adekvátne. Ako je možné, že zarobia viac ako ľudia zodpovední za chod celého štátu? A je to spravodlivé? Tieto otázky je podľa **Únie miest Slovenska**, ktorá má približne 60 členov, potrebné položiť tým, ktorí predložili a schválili zákon o platových pomeroch starostov a primátorov.

Z tejto normy vyplýva, že príjmy komunálnych predstaviteľov sa odvíjajú od priemernej mesačnej mzdy zamestnanca v národnom hospodárstve a od počtu obyvateľov obce a mesta. Vplyv na ich konečnú výšku majú aj obecné a mestské zastupiteľstvá. Tie môžu zákonom stanovený plat svojím rozhodnutím zvýšiť až o 60 percent. „Obce a mestá musia dodržiavať platný zákon,“ pripomína pre HN hovorkyňa **únie miest** Daniela Piršelová, podľa ktorej zjednodušené porovnávanie platov primátorov a ministrov nie je na mieste.

V tejto súvislosti konštatovala, že sú aj menšie mestá a obce, kde pracujú starostovia za minimálny plat či na úväzok. „A prečo majú ministri v niektorých prípadoch menšie platy a či sú dostatočné, to je potrebné adresovať ministrom a poslancom vládnych politických strán, ktorí stanovujú pravidlá zákonmi. Ak sa otvorí diskusia zo strany zákonodarcu, **Únia miest Slovenska** sa na nej aktívne zúčastní a bude prezentovať názor svojich členských miest. Pripomíname, že ide o peniaze občanov jednotlivých miest a obcí a je na nich, ako s nimi naložia,“ konštatuje Piršelová.

Dlhodobá prítomná téma

Ján Ivančík z organizácie Transparency International Slovensko hovorí, že čo sa týka disproporcií medzi platmi ministrov a ďalších manažérov, úradníkov, sudcov či starostov, županov alebo primátorov, ide o tému, ktorá je na Slovensku dlhodobá prítomná a je na mieste poňať ju v širšom kontexte. „Transparency International Slovensko dlhodobou poukazuje na skutočnosť, že platy ministrov sú neprimerane nízke v pomere k niektorým manažérskym funkciám. Problémom v slovenských samosprávach je najmä ich veľká rozdrobenosť, keďže Slovensko má okolo tritisíc miest a obcí, čo je na takú malú krajinu obrovské číslo,“ vysvetľuje Ján Ivančík pre HN.

Dodáva, že skôr ako výška platov primátorov a starostov, ktoré môže miestne zastupiteľstvo upravovať svojím rozhodnutím, je problémom neustále odkladaná reforma územnej samosprávy. „Navyše treba poukázať na skutočnosť, že starostovia a primátori sú často osoby, ktoré majú veľkú zodpovednosť a neraz manažujú aj desiatky či stovky zamestnancov. V porovnaní s podobnou funkciou v súkromnom sektore by pritom nešlo o vysoký plat,“ tvrdí Ivančík. Podľa neho lokálnym problémom neraz býva, že miestne zastupiteľstvo o zvýšení platu primátora či starostu nerozhoduje na základe merateľných výsledkov práce, ale skôr podľa vzťahov, ktoré v danom meste alebo obci panujú.

Zasahovanie do suverenity

Odborník na komunálnu politiku **Viktor Nižňanský**, ktorý spolupracuje s **Úniou miest Slovenska**, nedávno v súvislosti s platovou politikou zas upozornil, že problémom v tejto oblasti je nerešpektovanie princípu subsidiarity a zasahovanie vlády a parlamentu do personálnej a mzdovej suverenity miest a obcí. A takým je podľa neho aj zákon o platových pomeroch starostov a primátorov.

„Skrátka tu sa Národná rada Slovenskej republiky svojho času rozhodla, že určí, ako musia občania miest a obcí využiť vlastné zdroje, vlastné finančné prostriedky a koľko z nich musia vynaložiť na plat svojho priamo voleného predstaviteľa. Dokonca dala poslancom možnosť zvyšovania odmeny. Už v návrhoch opatrení pre realizáciu v rámci komunálnej reformy v roku 2005 som považoval nastavenie odmeňovania a zasahovanie do personálnej a finančnej suverenity obcí za nesystémové,“ pripomína Nižňanský, ktorý považuje za nevhodné odvodenie minimálnej mzdy starostov či primátorov od priemernej mzdy v národnom hospodárstve. Podľa neho totiž nezohľadňuje skutočný výkon a nemotivuje.

Doplnil, že mnohé obce majú zdroje na existenciu najmä vďaka finančnému vyrovnávaniu, teda ich väčšia časť pochádza z iných jurisdikcií, že opatrenie podporuje fragmentáciu obcí a napríklad aj to, že odstúpné nezohľadňuje dosiahnuté výsledky, ale dĺžku zotrvania vo funkcii. „Stačí ponechať na každej obci, aby mala možnosť zvoliť si svoj spôsob spravovania. Každá obec je originál a jej občania majú mať právo rozhodovať o vlastných zdrojoch a majetkoch,“ je presvedčený Nižňanský.

Prevzatie zodpovednosti

Pripúšťa, že každý, kto ide pracovať, by mal vedieť za koľko a za akých podmienok, čo platí aj o priamo volených zástupcoch občanov. Problém je však podľa neho v tom, kto to má určovať. „Nemal by to byť celoštátne platný zákon, ale zastupiteľstvom mesta či obce schválený odmeňovací poriadok. Každá obec má iné podmienky, predpoklady, možnosti. Ide predsa len o peniaze trvalo bývajúcich obyvateľov mesta, obce a do ich využitia by mala centrálna vláda a najmä parlament čo najmenej zasahovať,“ približuje odborník na komunálnu politiku s tým, že ak sa chce každá obec či mesto tváriť autonómne, ak odmieta zasahovanie štátnej správy a poslancov Národnej rady do jej práv, tak by mala na seba prevziať aj zodpovednosť za mzdovú politiku, najmä ak ide o ich vlastné príjmy.

HN v súvislosti s témou oslovili aj niekoľko poslancov Národnej rady, ktorí sú zároveň primátormi. Išlo o Miroslava Kollára, Jozefa Šimka či Mareka Hattasa. Ani jeden z nich na otázky nereagoval.